

Analyse af Beredskabsstyrelsens svar af 6/4 2004 på NOAHs anmodning om aktindsigt i dokumenter om Barsebäckværkets modstandsdygtighed overfor flystyrt

NOAHs anmodning om aktindsigt ”i alle de dokumenter (om Barsebäckværkets modstandsdygtighed overfor flystyrt), der er i de danske myndigheders besiddelse”, af 26. marts 2004 sendt til henholdsvis Forsvarsministeriet og Beredskabsstyrelsen blev besvaret af Forsvarsministeriet d. 2. april og Beredskabsstyrelsen d. 6. april.

Forsvarsministeriet kunne oplyse, at ministeriet ikke fra atomkraftværket Barsebäck eller svenske myndigheder har modtaget uddybende oplysninger vedrørende værkets modstandsdygtighed overfor flystyrt. Oplysninger herom har Forsvarsministeriet modtaget fra Beredskabsstyrelsen. Beredskabsstyrelsen overgik fra Indenrigsministeriet til Forsvarsministeriet med virkning fra 1. februar 2004.

Beredskabsstyrelsen skrev, at styrelsen ville imødekomme kravet om aktindsigt og fremsendte et dokument, som det svenske kernekraftinspektorat (SKI) havde udleveret under et møde d. 28. november 2003 mellem SKI og Beredskabsstyrelsen. Formålet med mødet var at drøfte ”terrorhot och flygstörtningar i Barsebäck”. Beredskabsstyrelsen understregede, at ”den ikke (havde) modtaget yderligere dokumenter fra svenske myndigheder eller fra atomkraftværket om atomkraftværket Barsebäck modstandsdygtighed overfor flystyrt”.

Det dokument – ”*De svenska kärnkraftverkens tålighet mot yttre påverkan*”, PM 2003:15 (4 s.) - som Beredskabsstyrelsen fremsendte til NOAH, er et offentligt tilgængeligt dokument¹, der kan findes på SKIs hjemmeside på adressen

http://www.ski.se/extra/tools/parser/index.cgi?url=/html/parse/index.html&selected=5&mainurl=/extra/document/%3Fmodule_instance=1%26action_show_category.1.%3D1

Dokumentet blev offentliggjort sammen med en pressemeddelelse – ”*Svenska kärnkraftverk är tåliga mot flygplansstörtningar*”² – d. 21/11 2003, dvs. en uge før det møde mellem SKI og Beredskabsstyrelsen, som Beredskabsstyrelsen omtaler i brevet til NOAH.

Den konklusion kan drages af Beredskabsstyrelsens brev af d. 6/4 2004 til NOAH samt det materiale, Beredskabsstyrelsen fremlægger, at Beredskabsstyrelsen er blevet misinformeret om Barsebäckværkets modstandsdygtighed overfor flystyrt og at danske politikere derfor fortsat bør interessere sig for sagen.

Opfylder Beredskabsstyrelsen sin oplysningspligt ?

Beredskabsstyrelsen skriver i brevet til NOAH, at den udover det ovenfor nævnte dokument ”ikke (har) modtaget yderligere dokumenter fra svenske myndigheder eller fra atomkraftværket om atomkraftværket Barsebäck modstandsdygtighed overfor flystyrt”. Man kan imidlertid argumentere for, at der findes yderligere dokumentation hos Beredskabsstyrelsen om dette emne, eftersom det i ”*Beredskabsstyrelsens notat af 21/9 2001 om følgerne i Danmark af en eventuel terroraktion mod Bar-*

¹ Tidligere kunne dokumentet downloades direkte fra hjemmesiden. Nu skal det bestilles, efter rekvirenten har identificeret sig selv overfor SKI, hvad der formentligt er ment som en sikkerhedsforanstaltning.

² http://www.ski.se/extra/news/?module_instance=2&id=278

sebäckværket i form af et flystyrt³” hedder i Pkt. 1, at ”ifølge oplysninger fra bl.a. de svenske nukleare sikkerhedsmyndigheder og Det Internationale Atomenergi Agentur (IAEA) forventes det, at Barsebäckværkets konstruktion vil kunne modstå styrt af et mindre fly. Et styrt af et fuldt tanket større trafikfly eller et militært kampfly vil - hvor selve reaktoren rammes - imidlertid formentlig kunne forårsage, at reaktorsystemet ødelægges”.

Disse ældre oplysninger vil Beredskabsstyrelsen formentligt have haft en pligt til at gemme og udlevere, hvis den bliver bedt om det, hvad den er i dette tilfælde.

Nærmere om dokumentet ”De svenska kärnkraftverkens tålighet mot yttre påverkan”

Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen (FMKK) har i sit remissvar til det svenske Miljödepartement af 1/3 2004 – *”Remissyttrande över utredningen Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd, SOU 2003:100⁴”* – beskæftiget sig indgående med den omtalte PM.

SKI udtaler i dokumentet, at kernekraftværkerne blev konstrueret til at modstå følgerne af forskellige typer hændelser. Blandt disse indgik, at visse mindre fly ved et uheld styrtede ned i anlæggene. Ifølge kernekraftinspektoratet viser de gennemførte analyser, at ”modstandsdygtigheden i anlæggene mod ydre påvirkninger er større end hvad man tidligere har antaget” og at ”anlæggene bedømmes til med en stor marginal at kunne klare de krav om modstandsdygtighed mod flystyrt, der blev stillet til dem, da de blev taget i brug”.

I sit remissvar påpeger FMKK imidlertid, at dette udsagn kun giver mening, hvis man ved, hvilke krav der i sin tid blev stillet. Ifølge FMKK har det i andre sammenhænge vist sig, at det nedstyrtende ”mindre fly”, som reaktorerne er konstruerede til at tåle, er et militærfly på 20 tons, som har en påvirkning over et nedstyrtningsareal på 7 m², og FMKK opkaster det spørgsmål, om denne optimistiske formulering betyder, at en svensk reaktor på en uventet måde kan klare et nedstyrtende mindre fly ? Det følgende citat i SKIs PM (s. 3) synes at antyde dette: ”Selv påflyvning med visse typer og størrelser trafikfly, der sædvanligvis forekommer i luftrummet omkring kernekraftværkerne, bedømmer SKI kan klares uden udslip af radioaktive emner til omgivelserne”.

FMKK stiller i denne forbindelse en del relevante spørgsmål: Hvad betyder i denne sammenhæng ”visse typer og størrelser”? Er der kun tale om mindre trafikfly eller mellemstore? Hvilke andre fly klarer ikke dette vilkår, men kan forårsage udslip af radioaktive emner? Er analyser blevet gjort af resultaterne af styrt af store trafikfly og hvad bedømmes disse resultater at være?

Senere i dokumentet præciserer SKI, at ”det i en situation, hvor det største trafikfly ved fyldte brændstoftanke bevidst styres ind i et reaktor anlæg ikke helt kan udelukkes, at skaderne bliver så omfattende, at der sker udslip af radioaktive emner. Særligt konsekvenserne af eventuelle efterfølgende brande er svære at bedømme”.

Formuleringen ”ikke helt kan udelukkes” kan fortolkes som om der i disse scenarier findes risici for alvorlige reaktorulykker med omfattende udslip af reaktive emner.

To elementer synes imidlertid i særlig grad stødende i forbindelse med SKIs konklusioner og den måde, hvorpå de præsenteres overfor offentligheden:

For det første pointerer SKI, at de radioaktive emner, som frigøres ved en ulykke, vil kunne opfanges i de filter-systemer, der er installeret ved reaktorerne. *Hermed spiller man på den i offentligheden udbredte misforståelse, at filter-systemet udgør en forstærkning af reaktorindeslutningen i form af en slags skjold, ekstra murværk, etc.* Dette er imidlertid ikke tilfældet. Filtersystemet er anbragt i

³ Notatet kan findes i Bilag 3 i BBOFFs rapport ”Risiko- og konsekvensscenarier for den værst tænkelige ulykke på Barsebäckværket”, www.noah.dk/energi

⁴ <http://www.folkkampanjen.se/dok1/ka20040301.html#remissyttrande>

en separat bygning – på Barsebäckværket ca. 50 m. fra Barsebäck 2 reaktorbygningen⁵ – der er forbundet med reaktorbygningen med rør. Meningen er, at i tilfælde af en nedsmeltning af reaktorkernen, skal den radioaktive gas og damp strømme gennem rørene til filterbygningen og kondensere på stenene dér, samtidig med at de radioaktive partikler og joden aflejres på filterkammerets stenoverflade⁶. Hvordan dette skal kunne ske i en situation, hvor der samtidigt er sket et brud på reaktorindslutningen – hvad der er et af de mest sandsynlige scenarier i tilfælde af et alvorligt flystyrt ned i reaktorbygningen – giver SKI ingen forklaring på.

Det bør i denne forbindelse nævnes, at teorien om filtersystemets beskyttende rolle i tilfælde af et flystyrt, ikke er nævnt i Beredskabsstyrelsens notat fra 21/9 2001.

For det andet præsenterer SKI sine konklusioner til offentligheden i en pressemeddelelse under overskriften ”Svenske kernekraftværker er modstandsdygtige overfor flystyrt”. Denne påstand giver et falsk billede af redegørelsen i SKIs PM. FMKK konkluderer, at det er betænkeligt, at en statslig myndighed på denne måde bevidst nedtoner de risici, der er forbundet med terrorangreb mod kernekraftanlæg.

NOAHs konklusioner

SKI har klassificeret alle de analyser som hemmelige, som kernekraftindustrien har indleveret til myndighederne, hvilket betyder, at ingen kritisk instans har fået mulighed for reelt at tage stilling til konklusionernes holdbarhed. FMKK har forlangt at se i det mindste dele af undersøgelsesmaterialet og forsøgt at gå rettens vej, men forgæves. Ligesom FMKK er NOAH af den opfattelse, at det er i orden, at SKI tilbageholder tekniske informationer, som kan gøre det lettere for terrorister at sabotere kernekraftanlæg, men finder det urimeligt, at alt rapportmaterialet bliver hemmeligholdt, fordi det effektivt forhindrer neutrale bedømmelser af analysernes holdbarhed.

NOAH deler FMKKs vurdering, at ”det underlagsmateriale, som ikke nødvendigvis må hemmeligholdes, bør frigives for at garantere offentligheden indblik i hvilke risici, som er forbundne med den fortsatte drift af kernekraftværkerne. SKI konstaterer jo for sin del, at man i analyserne er gået ud fra, at terrorister har et forholdsvis godt kendskab til anlæggenes konstruktion og udformning. Med en uforsvarlig anvendelse af muligheden for hemmeligholdelse opstår en situation, hvor reaktorindehaverne og kontrolmyndighederne kender til de konkrete risici, og hvor endog terroristerne er relativt velinformerede om kernekraftens sårbarhed, men hvor den offentlighed, som vil blive ramt af et angreb, holdes i uvidenhed om risikobillederne. Desuden vildledes offentligheden og medierne med beroligende forsikringer på et uklart grundlag. Det er en utilfredsstillende situation i et åbent og demokratisk samfund”.

⁵ *Teknisk information om Barsebäck*, Ringhals Information 2004, s. 18.

⁶ Se f.eks. hæftet *Kernekraft står for en betydelig del af Sydkrafts elproduktion*, Sydkraft AB, Koncernstab Information och Samhällskontakt, Malmö 1999, s. 13.

De spørgsmål, FMKK forgæves har forsøgt at få besvaret i Sverige, er ikke mindre relevante i Danmark. Hvis de spørgsmål, NOAH gerne ser besvaret, fordi de relaterer sig til Danmark, lægges til, er resultatet følgende:

1. Hvordan kan de tyske kontrolmyndigheder nå frem til så vidt forskellige konklusioner i sammenligning med SKI⁷?
2. Hvorfor foretrækker de svenske myndigheder at lade kernekraftindustrien selv udføre analyserne, mens de tyske kontrolmyndigheder har ladet gennemføre en uafhængig undersøgelse? Den svenske undersøgelse virker som et partsindlæg.
3. Har de svenske myndigheder taget stilling til den tyske rapport? Rapporten er færdiggjort i november 2002 og de svenske undersøgere har i embeds medfør besøgt det tyske miljøministerium, som har lavet sammenfatningen af rapporten. Man må formode at rapporten i sin helhed er tilgængelig for SKI – såvel som for de danske myndigheder.
4. Findes der lignende rapporter og analyser hos andre sikkerhedsmyndigheder i andre lande? Har de svenske eller danske myndigheder fået kendskab til sådanne undersøgelser? Hvilke analyser og undersøgelser er der blevet gjort af f.eks. de franske myndigheder eller af det amerikanske kernekraftinspektorat (NRC)? Hvilket materiale findes der hos IAEA?
5. Hvorfor findes der ingen sådanne henvisninger til internationale undersøgelser i det dokument SKI har givet til Beredskabsstyrelsen?

Kim Ejlertsen, NOAH's Energigruppe den 21. april 2004

For nærmere oplysninger kontakt:

Niels Henrik Hooge, tlf. +45 46 35 38 79 og +45 21 83 79 94, E-mail: nh_hooge@yahoo.dk

⁷ Se *Schutz der deutschen Kernkraftwerke vor dem Hintergrund der terroristischen Anschläge in den USA vom 11. September 2001, Zusammenfassung der GRS-Studie durch das Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU)*, http://www.bund.net/lab/reddot2/pdf/grs_gutachten.pdf